

Rabo Opvolgers Perspectief

Op weg naar jouw toekomst

Even voorstellen:

Ramon van der Tol

Sectormanager Akkerbouw

*Ambities van klanten helpen
realiseren in een continu
veranderende wereld*

Akkerbouw

Zo kan de sector er in 2040 uit zien

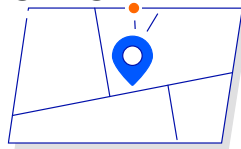

Innovatie

Precisielandbouwtechnieken zorgt voor (veel) minder gebruik van **gewasbeschermingsmiddelen**.

Landbouwareaal

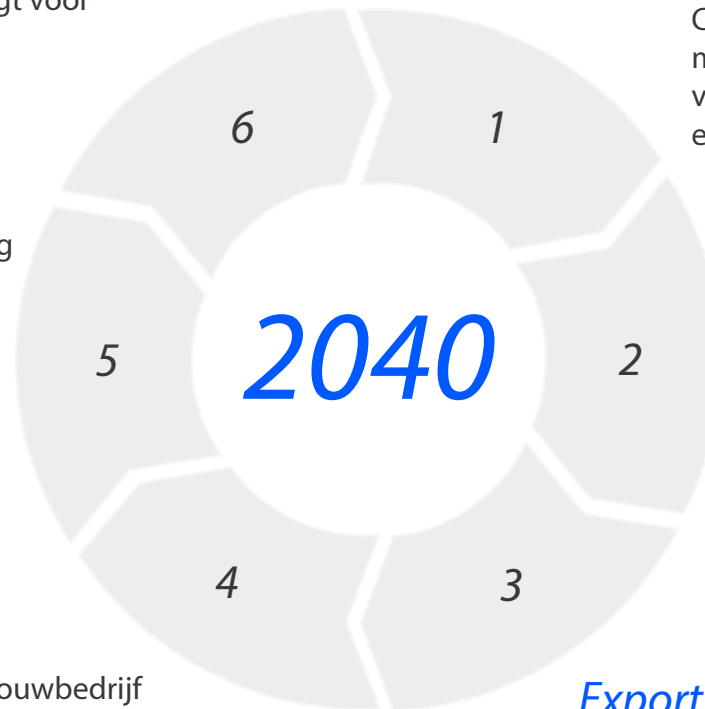
Door andere opgaven als woningbouw, natuur en waterberging krimpt het akkerbouwareaal in Nederland met 10%. Intensieve akkerbouw op zand en lössgronden zal fors afnemen, daarom **daalt het areaal** vollegrondsgroente met 20%. Het biologische areaal wordt gestimuleerd door wet- en regelgeving. Dit is nodig om te stijgen tot 15%.

Teelten

Bouwplannen worden extensiever en diverser:

- aardappelen blijven de kurk onder het akkerbouwbedrijf
- commodity's (o.a. granen, zetmeelaardappelen, suikerbieten) voor de regionale markt (800 km)
- nieuwe inkomstenbronnen uit eiwitgewassen en vezelgewassen
- voor een goede bodemkwaliteit is een **bouwplan** van minimaal 1:4 noodzakelijk

Bewuste consument

Consumenten hebben een **gezondere** en meer milieubewuste levensstijl: meer flexitariërs, vegetariërs en veganisten; bereid meer te betalen voor hoogwaardig en eiwitrijk plantaardig voedsel

Ontwikkeling bedrijven

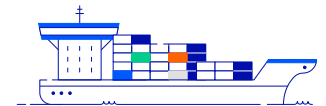
Akkerbouwers werken in **vastere ketenrelaties** met duurzaamheidsconcepten en biologische teelten. Het aantal bedrijven zal afnemen doordat er minder opvolgers zijn. De ondernemingen die overblijven nemen toe in omvang, met name door samenwerkingsverbanden, schaalvergroting en technische innovaties. Aanvullende verdienmodellen bieden kansen: de productie van **vezelgewassen** voor de bouw of textiel of **groen-blauwe diensten** als koolstofvastlegging, waterbeheer en agrarisch natuurbeheer.

Export

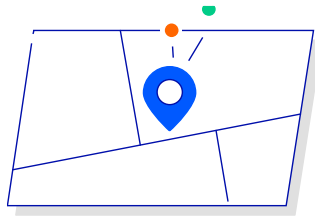
Toegevoegde waarde producten zijn van groot belang voor de voedselzekerheid in de wereld:

- de Nederlandse **poetgoedteelt** voedt mondiaal maar liefst 1 miljard mensen
- belangrijk blijft de export van hoogwaardige nutriënten uit gewassen (zoals eiwitten)

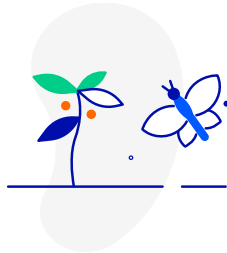

Rabobank

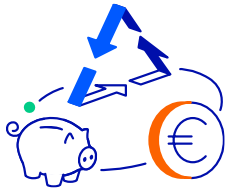
Gevraagd: systeemverandering

Locatie en omvang worden bepaald door beschikbare milieugebruiksruimte

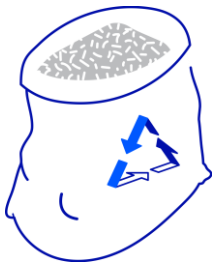
Betaling voor blauw/groene diensten

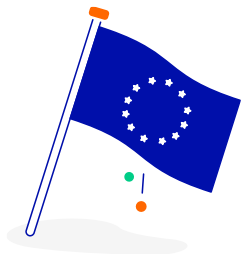
Vraaggestuurde ketens

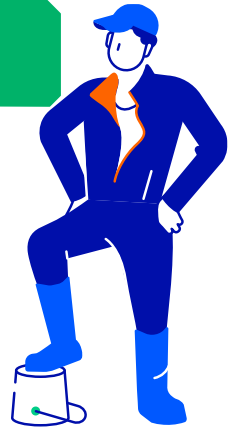
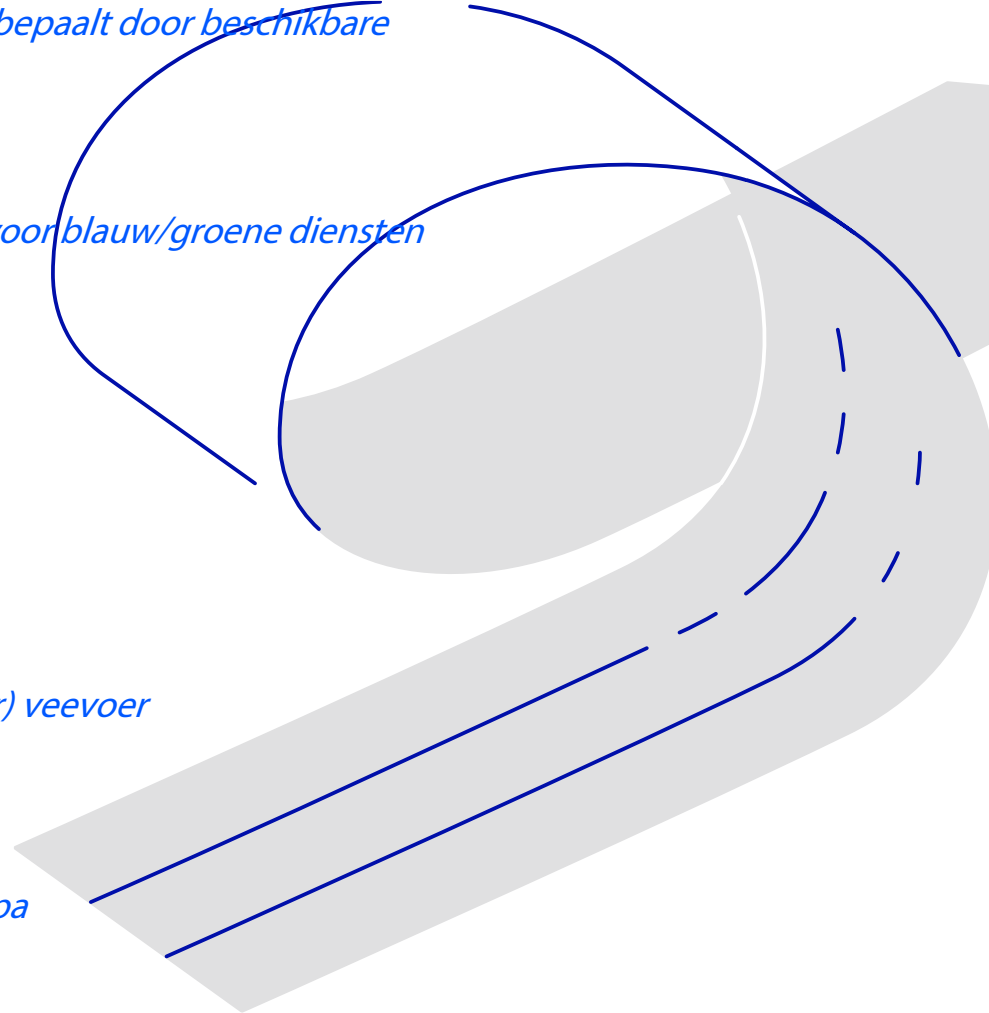
Sterke ketenregie

Regionale productie van (circulair) veevoer

Belangrijke rol Europa

True value

2040

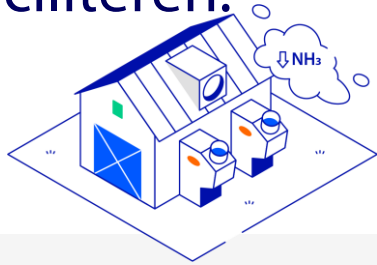
Soms weet je hart allang
wat er moet gebeuren,
maar moet je hoofd er nog
een beetje aan wennen.

OM
DENKEN

Rabobank

5 transitiepaden

Agrarische ondernemers zullen een strategische keuze moeten maken. Daarvoor heeft de bank een palet aan producten ontwikkeld om onze klanten te kunnen faciliteren.

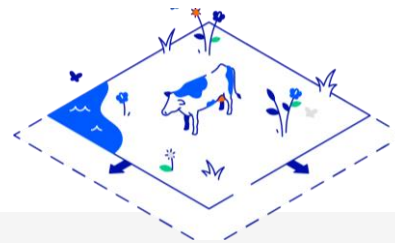
Innoveren

- Met behulp van PL technologie emissies verlagen
- Met behulp van verbeterd farm management emissies verlagen

Verplaatsen

- Verplaatsen van de onderneming naar een andere plek om het bedrijf te continueren en te ontwikkelen

Extensiveren

- Verlagen veebezetting per ha (door aankoop grond of reductie veestapel)
- Verruiming van bouwplan
- Eiwitrijke gewassen

Omschakelen

- Naar bijvoorbeeld biologisch ondernemen
- Naar multi-functionele landbouw (recreatie, zorg, huisvesting, horeca, energieopwekking, etc.)

Stoppen/staken

- Bedrijfsbeëindiging
- Eventueel voortzetten van het bedrijf in het buitenland (van stoppen -> verplaatsen)

“De Nederlandse land- en tuinbouw is een uiterst dynamische en succesvolle sector, die al generaties lang volop in beweging is. Een sector die bovendien onmisbaar is voor de kwaliteit van leven en onlosmakelijk verbonden is met onze maatschappij.”

In het Rabo Opvolgers Perspectief:
Sta **JIJ** centraal
Het gaat om **JOUW** perspectief
Wat **JIJ** kan en wil
met het bedrijf
dat je gaat overnemen

Het geeft antwoord
op drie kernvragen:

Waar ligt mijn kracht?

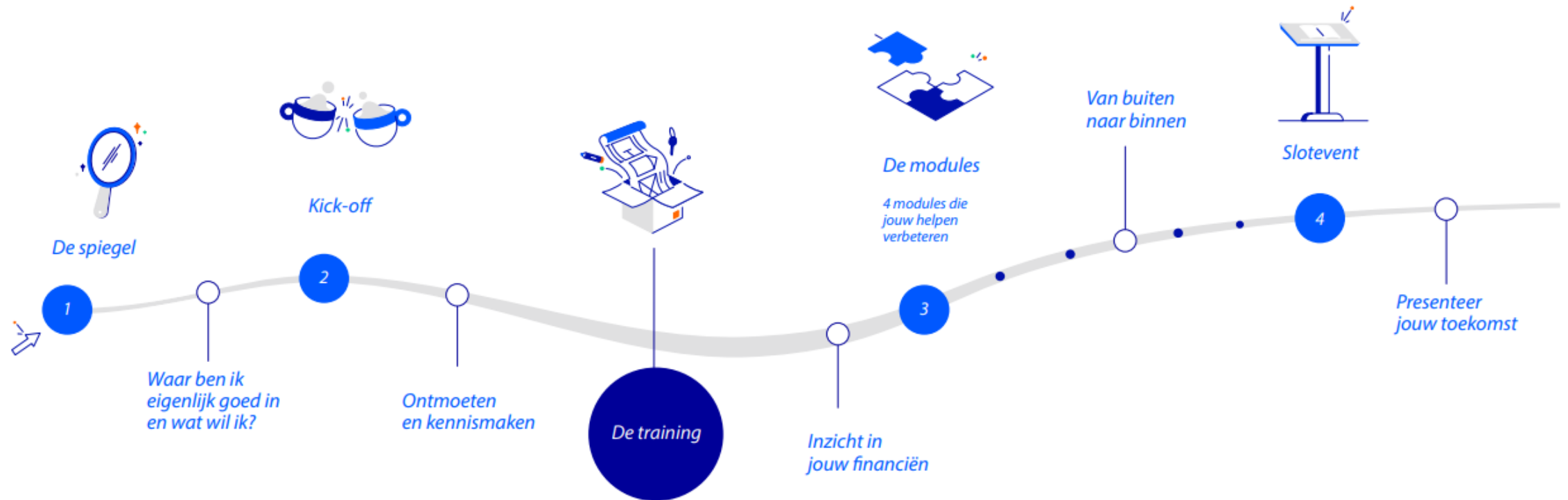
*Welke kansen zie ik
voor mijn onderneming?*

*Welke strategie past bij mij
en mijn onderneming?*

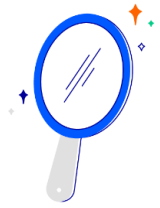
Rabobank

Programma

Inhoud

De Spiegel

Waar ben ik eigenlijk goed in en wat wil ik?

De Spiegel geeft je:

- Inzicht in je eigen kwaliteiten en competenties die van belang zijn voor je ondernemerschap

Kick-off

Ontmoeten en kennismaken

Een nieuw netwerk

- Ondernemers in een soortgelijke fase en hun gasten
- Ervaren trainers
- Rabobank

Een eerste introductie op de financiële scan door Rabobank

De modules

Van buiten naar binnen

1. **Jouw omgeving en onderneming**
Wat is mijn uitgangssituatie?
2. **Jouw generatie**
Wat is mijn unieke positie?
3. **Jouw toekomst**
Wat wordt mijn koers?
4. **Jouw strategisch actieplan**
Hoe ga ik dat doen?

Slotevent

De volgende stappen

- Presenteer je toekomstplannen aan je groepsgenoten en Rabobank.
- Inzicht in vervolprogramma's om je plannen te verwezenlijken

Jaarlijks organiseren we de opleiding samen met het NAJK in verschillende regio's in Nederland. Met als resultaat dat in de afgelopen jaren ruim 700 ondernemers deelnamen aan het Rabo Opvolgers Perspectief

[Financieel Inzicht – NAJK](#)

[Boer zoekt boer – NAJK](#)

[Bewust op weg naar overname – NAJK](#)

TOP Ondernemerschap Programma voor agrariërs

Sta je voor een belangrijke beslissing om je agrarische bedrijf toekomstbestendig te maken?

Stel je jezelf de vraag wat jouw rol is binnen het agrarische familiebedrijf? Rabobank

ontwikkelde samen met de Ondernemerschaps Academy een serie TOP Programma's waarin

je onder begeleiding van professionals en met andere ondernemers werkt aan het versterken van jouw ondernemerschap en leiderschap.

Vermogensplanning

- *Dromen, doelen, wensen: Een plan voor morgen*
- *Je vermogen laten werken voor je doel*
- *Inzicht in jouw wensen en mogelijkheden*
- *Plan voor de Toekomst van droom naar werkelijkheid.*

In 5 stappen naar een persoonlijk Plan voor de Toekomst

Ga voor rust en overzicht

1 Dromen, doelen, wensen: start vandaag met een plan voor morgen

- Inzicht in je financiële situatie.
- Financiële gevolgen van de bedrijfsbeëindiging of bedrijfsoverdracht.
- Eerder stoppen met werken of minder werken
- Blijven wonen in je huidige woning of toch een andere mooie plek.
- Schenken aan je kinderen.

"Een Vermogensplan geeft rust. Het gaf - en geeft - ons inzicht in hoe we ons vermogen kunnen inzetten bij de wensen die we in het leven hebben."

Geert Konings

2 Je vermogen laten werken voor je doel

- We zetten jouw financiële situatie op een rij.
- We kijken naar de haalbaarheid van jouw doelen.
- We geven mogelijkheden voor optimalisatie op (fiscaal) juridisch en financieel gebied.

3 Lever je gegevens aan, wij doen de rest

- Je krijgt van ons een overzicht met de benodigde gegevens.
- Zorg ervoor dat ze *actueel, juist en volledig* zijn, want je Vermogensplan baseren we op deze gegevens.
- Hoe eerder je ze aanlevert, hoe sneller wij voor je aan de slag kunnen.

5 Plan voor de toekomst: van droom naar werkelijkheid

- Alsjeblieft, je persoonlijke Vermogensplan!
- Bespreek je plan met je adviseur én met je accountant, fiscalist en/of notaris.
- Zet de stappen om je Vermogensplan uit te voeren!

4 Inzicht in jouw wensen en mogelijkheden

- In een persoonlijk gesprek nemen we de aangeleverde gegevens door en bekijken we de ontwikkeling van jouw financiële situatie op de langere termijn.
- Zo maken we de financiële gevolgen van jouw wensen en doelen inzichtelijk.
- En stemmen we de uitwerking af die we opnemen in jouw Plan voor de toekomst.

Financiële planning voor agrarisch ondernemers - Rabobank

Rol van Rabobank

BiodiversiteitsMonitor Akkerbouw

Het instrument dat prestaties van de Nederlandse akkerbouw om de biodiversiteit te versterken eenduidig meetbaar maakt.

Rabo Groenbank

Rabobank Foundation

Waardecreatie

in ketens

BIODIVERSITEITSMONITOR MELKVEEHOUDERIJ

Toegang tot financiering

Toegang tot kennis

Toegang tot netwerken

Acties Rabobank

Dialogo
faciliteren

Zichtbaarheid
duurzaamheids-
prestaties
van onze klanten
vergroten

Opkomen
voor een toekomst-
bestendige land-
en tuinbouwsector

Passende
**financiële dienst-
verlening** leveren
die transitie
mogelijk maakt

Wil je meedoen?

Speciaal voor agrarisch ondernemers -
Rabobank

Rabobank